

ארגון הלימודים בחטיבת הביניים

מפגש עם מנהלים ומורים לדיון כיצד בתי ספר מתמודדים עם הטרוגניות ומקדמים מצוינות

אולם ג'ינוגלי, משכנות שאננים, ירושלים, 13 בנובמבר 2018, 10:45-11:45

בחטיבת הביניים ההטרוגניות מונחת לפתחו של בית הספר. תכנית הלימודים והמבחנים החיצוניים אחידים לכולם, בשונה מהתיכון שבו מבחני הבגרות במתמטיקה ניתנים לפי רמות ובמדעים רק למי שבחרו במגמה. בפועל, מרבית בתי הספר משלבים בין כיתות נפרדות עם תכנים שונים ויכולות הוראה מגוונות ובין אימוץ של הוראה דיפרנציאלית בכיתה, כזו שמתחשבת בשונות שבין התלמידים.

בתי ספר מבחינים שהפערים ברמת הידע וההבנה בין התלמידים גדולים מכדי להכיל בכיתה אחת. לכן הם מקימים הקבוצות ומסלולי לימוד ייחודיים שהקבלה אליהם תלויה בהישגים הלימודיים ובמוטיבציה של התלמידים. תפריט מצומצם של מסלולים שכאלו קיים כיום ומשתתף בהם מספר יחסית קטן של תלמידים. הורים שלא מסתפקים בכך, רושמים את ילדיהם לבתי ספר ייעודיים נפרדים.

לאור זאת, קידום המצוינות הוא אתגר מיוחד בחטיבת הביניים. כיצד על בית הספר לבנות מערכת שפותחת הזדמנות לכל תלמיד, כזו שיוצרת תרבות של מאמץ, השקעה והתמדה? מהי הדרך להתחבר אל בתי הספר היסודיים והתיכוניים על מנת להתקרב אל התלמידים ולבנות עבורם רצף חינוכי? איך לעודד תלמידים להצטרף למסלולי המצוינות ולהניע תנופה של כולם כלפי מעלה, ומעל לכל, מה נדרש לעשות כדי שההזדמנות של המצוינות במתמטיקה ומדעים ששמורה כיום רק למעטים, תתרחב ותגיע לפחות ל-40% מהתלמידים?

שאלות לדיון

1. הקרן הציגה כמדד הצלחה מצב שבו לפחות 40% מבוגרי כיתה ט' בחטיבת הביניים יסיימו בהצלחה את לימודיהם בהקבצה הגבוהה ביותר במתמטיקה וכחבילה אחת גם באחד ממסלולי המצוינות במדעים. האם הדבר אפשרי, מה נדרש לעשות כדי שזה יתרחש, מה המגבלות ומה חסר?
2. הנחת עבודה אחת של הקרן היא שההתארגנות הנוכחית מאפשרת התקדמות משמעותית. במצב הנוכחי כלל התלמידים לומדים את תחומי המדעים יחדיו ואילו תלמידי מסלולי המצוינות לומדים אותם בנפרד, בדגש לפיזיקה ומחשבים. במתמטיקה הלמידה נעשית בהקבוצות. האם ההנחה הזו נכונה?
3. האם וכיצד בתי ספר מנתחים את רמת ההטרוגניות ומתארגנים בהתאם? האם תהליך ניתוח שכזה אכן מתקיים וכיצד הוא נעשה? אילו כלים ארגוניים ופדגוגיים מופעלים לשם כך ואילו נדרשים? ועד כמה בית הספר מתארגן בצורה יחסית אוטומטית מתוך הרגל ולפי המשאבים העומדים לרשותו?

לקראת הדיון מומלץ לקרוא את חומרי הרקע הבאים:

- א. 'לבחור במצוינות, לבנות דרך לעתיד: מרימים את הרף בלימודי המתמטיקה והמדעים בחטיבת הביניים – מתווה דרך פילנתרופי 2014-2019' (בדגש לתכנית 3 'התארגנות למצוינות', עמ' 10). (גרסה בשחור לבן להדפסה).
- ב. איך לשפר את המעבר בין חטיבת הביניים לתיכון בלימודי המתמטיקה והמדעים: קולם של המורים – הדס ברודי שרודר
- ג. הוראה בקבוצות לימוד (הקבוצות) בחטיבות הביניים: בראי המבחנים - חגית גליקמן ונורית ליפשוט, רמא"ה
- ד. מסלולי מצוינות שמציע משרד החינוך בחטיבת הביניים

משתתפים

1. אביבה בריינר, מפקחת ארצית למדע וטכנולוגיה חט"ב, אגף מדעים, מזכירות פדגוגית, משרד החינוך
2. סיגל כהן, מנהלת תכנית עירונית, מדריכה עירונית ורכזת למתמטיקה בבית הספר תיכון בגין, אילת
3. רחל מויאל, מנהלת בית הספר תיכון מקיף ע"ש אריה מאיר, קריית גת
4. אורנה סומך, מנהלת שותפויות, יוזמת 25פי2, שיתופים
5. דורית פנו-עיני, מדריכה מחוזית למדע וטכנולוגיה חט"ב, מחוז מרכז
6. איילת קריספין, מדריכה מחוזית למתמטיקה בחט"ב, מחוז ירושלים
7. אייל שאול, ראש תחום מנהלים, אבני ראשה
8. ניצה שיאון, מדריכה ארצית למתמטיקה חט"ב, הפיקוח על הוראת המתמטיקה, משרד החינוך